

UNIVERSITY OF
SISTAN AND BALUCHESTAN

دانشگاه سیستان و بلوچستان
دانشگاه سیستان و بلوچستان

شیوه نامه ارائه درس مبانی کار آفرینی

تهیه شده در

کارگروه اشتغال پذیری و بازننگری دروسی

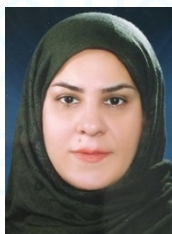
۱۴۰۱

تهیه کنندگان:

دکتر فرهاد شورقی

دکتر مهری مهرجو

دکتر عالمه کبخا

دکتر مهدی زیودار

دکتر حامد آرامش

دکتر عبدالرضا صیمی

دکتر ابراهیم مرادی

دکتر مرضیه اسفندیاری

دکتر روح الله باقری مجد

دکتر شهرام مهنا

دکتر مریم علیپور کلایی

دکتر امید ضابطلی

دکتر فریبا موسی بور

دکتر عبدالرضا پرنایبان

دکتر صمد فتوحی

دکتر سجاد واعظی منفرد

دکتر سمیه طبسی

دکتر ساحل عرفان منش

به نام ایزد توانا

«شیوه‌نامه ارائه درس مبانی کارآفرینی در دانشگاه سیستان و بلوچستان»

مقدمه

باتوجه به سرعت تحولات در عرصه‌های مختلف علمی، اجتماعی، اقتصادی، صنعتی و فرهنگی که نیاز مبرم جامعه به تقویت ساختارهای دانایی محور و تولید ثروت از دانش را ایجاد نموده است، دانشگاه سیستان و بلوچستان به‌منظور فراهم نمودن بستری مناسب جهت آشنایی دانشجویان با اصول و قوانین علمی کارآفرینی، ورود به عرصه کار و اشتغال، و در راستای اجرای ماده ۴ آیین‌نامه «ارتقای توان اشتغال‌پذیری دانشجویان دوره کارشناسی»، درس اختیاری - اجباری مبانی کارآفرینی را در مقطع کارشناسی بر اساس شیوه‌نامه ذیل ارائه می‌نماید. اهداف مورد انتظار از ارائه این درس، خلق انگیزه و پرورش استعدادها در دانشجویان، آشنایی آنها با چارچوب علمی کارآفرینی، و انتقال مهارت‌های لازم به دانشجویان در جهت ایجاد، ارزیابی، و اجرای موفق کسب‌وکارهای کاربردی در حوزه تخصصی آنان می‌باشد.

فصل یک: تعاریف و کلیات

ماده ۱. اختصارات: در این شیوه‌نامه به دانشگاه سیستان و بلوچستان، به‌اختصار «دانشگاه»، به شورای آموزشی دانشگاه به‌اختصار «شورا»، به برنامه آموزشی و درسی به‌اختصار «برنامه درسی»، به سرفصل درس مبانی کارآفرینی «سرفصل» و به گروه آموزشی «گروه» اطلاق می‌شود.

ماده ۲. اهداف ارائه درس مبانی کارآفرینی در دانشگاه:

۱. آشنایی دانشجویان با مفاهیم و فلسفه کارآفرینی و ایجاد انگیزه و تقویت روحیه کارآفرینی آنها.
۲. معرفی نحوه ارزیابی فرصت‌های جاری و جدید کسب‌وکار در حوزه تخصصی خود.
۳. آشنایی با نحوه تدوین طرح کسب‌وکار و کسب مهارت‌های عملی در سطح فردی و سازمانی.
۴. ایجاد و تقویت مهارت‌های کار تیمی و تصمیم‌گیری گروهی، رهبری و مهارت‌های تفکر خلاق و مهارت‌های ارتباطی.
۵. درک مفهوم کارآفرینی در ارتباط با توسعه اقتصادی، سرمایه، مفاهیم مالی و مدیریتی و ...
۶. شناسایی فاکتورهای شخصیتی و رفتاری کارآفرینان.
۷. توصیف فرایندهای کارآفرینی به‌عنوان فعالیتی که ریشه در نیازهای بازار دارد و نیازمند خلاقیت، تشخیص فرصت و حل خلاقانه مسائل و مشکلات کسب‌وکار می‌باشد.
۸. پرورش فرهنگ کارآفرینی و ترویج کارآفرینی فنی.
۹. آشنایی با منابعی که به دانشجویان در جهت شناسایی ایده‌ها و فرصت‌های جدید در آینده کمک خواهد نمود.

ماده ۳. دلایل توجیهی ارائه درس مبانی کارآفرینی در دانشگاه:

۱. تقویت ساختارهای دانایی محور در تولید دانش و مهارت‌های کسب‌وکار در دانشجویان.
۲. توجه به نقش اساسی تولید ثروت از دانش و فراهم نمودن زمینه‌های توسعه پایدار در سطح استان و کشور.
۳. ایجاد توان شناسایی نیازهای جامعه و تطبیق تخصص و تحصیلات دانش‌آموختگان با این نیازها.
۴. شناسایی دانشجویان علاقه‌مند؛ خلاق و ایده‌پرداز و حمایت از ایده‌های برتر.
۵. ایجاد توانایی کار تیمی در دانشجویان.
۶. ارتقای توان ارزش‌آفرینی دانشجویان و دانش‌آموختگان.
۷. ایجاد توان پردازش ایده‌های نو در دانشجویان و دانش‌آموختگان.
۸. ایجاد توانایی ارزیابی اقتصادی از طرح تجاری.
۹. ایجاد توان شناسایی تحولات بازار کار باتوجه به نیازهای جامعه.
۱۰. ایجاد و تقویت بسترها و ظرفیت‌های بالقوه برای حل مسائل جامعه و نیازهای کشور.

۱۱. ایجاد توانایی راه‌اندازی یک کسب‌وکار و یا تدوین طرح کسب‌وکار در دانشجویان بعد از گذراندن این واحد درسی.

ماده ۴. فعالیت‌های مورد انتظار مطابق سرفصل مصوب وزارت عتف:

۱. شناخت دانشجویان از مبانی کارآفرینی و فرایند کشف/خلق، ارزیابی و بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینی متناسب با رشته تحصیلی دانشجویان.
۲. کسب مهارت خلاقیت، حل مسئله و ایده‌پردازی کارآفرینانه.
۳. آشنایی با فرصت‌های شغلی جدید در داخل و خارج از ایران.
۴. آشنایی با مشاغل و حوزه‌های کسب‌وکار و کارآفرینی در سطح عام و در سطح رشته تخصصی دانشجویان.
۵. آشنایی دانشجویان با فنون جذب مشتری و فروش.
۶. آماده‌سازی دانشجویان برای کسب‌وکار و توسعه محصول / خدمت متناسب با رشته تحصیلی خود.

ماده ۵. ارکان ارائه‌دهنده درس مبانی کارآفرینی:

۱. گروه‌های آموزشی
۲. مدیریت خدمات آموزشی
۳. شورای آموزشی دانشگاه
۴. دفتر نظارت و ارزیابی دانشگاه
۵. شورای راهبردی دانشگاه کارآفرین (پیشنهاد می‌شود مجدداً احیا گردد).

تبصره ۱: مسئولیت اصلی برنامه ریزی و ارائه درس مبانی کارآفرینی بر عهده گروه کارآفرینی و دانشکده مدیریت و اقتصاد می‌باشد و سایر ارکان نامبرده در ماده ۵ نقش هماهنگ سازی، هدایت و نظارت بر عملکرد گروه‌های سرویس گیرنده را بر عهده دارند.

ماده ۶. اصول و موازین ارائه درس مبانی کارآفرینی:

۱. چارچوب ارزش‌ها، اهداف و راهبردهای کلان کشور.
۲. تحقق اهداف مندرج در ماده ۲، ۳ و ۴.
۳. پایبندی به اصول و روش‌های علمی برنامه ریزی آموزشی و درسی.
۴. پایبندی به ضوابط و مقررات جاری آموزشی و خدمات آموزشی دانشگاه.
۵. استفاده از اساتید مجرب و باانگیزه و آشنا به مباحث تخصصی کارآفرینی.
۶. دعوت از کارآفرینان برتر در سطح ملی و منطقه‌ای.
۷. برگزاری کارگاه‌های آموزشی مرتبط با رشته تحصیلی دانشجویان و مباحث کارآفرینی.
۸. بهره‌گیری از بررسی‌های کارشناسی و یافته‌های پژوهشی روز دنیا.
۹. بهره‌گیری از هم‌فکری صاحب‌نظران سایر دانشگاه‌ها جهت ارائه بهترین برنامه طبق نیازهای روز جامعه و دانشجویان.
۱۰. شناسایی دانشجویان علاقه‌مند؛ خلاق و ایده‌پرداز و معرفی ایشان به مجتمع فناوری و نوآوری دانشگاه جهت حمایت از آنها.
۱۱. ارائه لیست دانشجویان علاقه‌مند و برتر در درس کارآفرینی توسط استاد مربوطه و معرفی به معاونت محترم آموزشی دانشگاه.

فصل دو: مقررات ارائه درس مبانی کارآفرینی

ماده ۷. نحوه ارائه درس مبانی کارآفرینی: محتوای درس مبانی کارآفرینی دارای دو بخش تخصصی کارآفرینی (شامل مباحث نظری و عمومی کارآفرینی که تقریباً سرفصل درس را تشکیل می‌دهند) و بخش فنی منطبق با رشته تحصیلی دانشجویان (شامل فعالیت‌های تیمی و ارائه پروژه مرتبط با رشته که تقریباً سرفصل درس را تشکیل می‌دهند) می‌باشد. انتخاب استاد درس برای تدریس محتوای درس مبانی کارآفرینی در بخش تخصصی کارآفرینی بر عهده گروه کارآفرینی و در بخش فنی منطبق با رشته بر عهده گروه سرویس گیرنده می‌باشد.

تبصره ۲. در بازه زمانی تعیین شده در تقویم آموزشی دانشگاه، تقاضای ارائه درس مبانی کارآفرینی به همراه اسامی اساتید معرفی شده گروه برای همکاری در ارائه بخش فنی این درس، از گروه های آموزشی سرویس گیرنده به گروه کارآفرینی ارسال می گردد. فرایند ثبت اساتید درس، تعیین زمان کلاس ها و سایر هماهنگی های لازم بر عهده گروه کارآفرینی می باشد.

ماده ۸. باتوجه به اهمیت و ضرورت داشتن یک دیدگاه اجرایی و عملیاتی در دانشجویان درس مبانی کارآفرینی، سقف ۲ واحد تئوری و یک واحد عملی (در کل ۳ واحد) در ۱۶ جلسه ۱۵۰ دقیقه ای (۴۰ ساعت تدریس) برای این درس مصوب می گردد.

تبصره ۳. ارائه درس به صورت ۲ جلسه در هفته (حداقل ۱۵۰ دقیقه در هر هفته) می باشد. به منظور تقویت روحیه کار تیمی و افزایش اثربخشی فرایند تدریس، پیشنهاد می شود که ارائه سر فصل های درسی همراه و هم زمان با مشارکت دانشجویان در مباحث و انجام تمرین، و نمایش فیلم صورت گیرد.

تبصره ۴. تدریس سیلابس های بخش تخصصی کارآفرینی درس در بازه زمانی هفته اول تا هفته یازدهم ترم، و تدریس سیلابس های بخش عملی (فنی) درس از هفته دوازدهم تا پایان هفته شانزدهم انجام می شود.

ماده ۹. الزامی - اختیاری بودن درس مبانی کارآفرینی به این معنا است که دانشجویان مقطع کارشناسی می بایست درس مبانی کارآفرینی را مازاد بر برنامه درسی مصوب و با رعایت سقف واحد مجاز در نیمسال انتخاب و بگذرانند.

تبصره ۵. درس مبانی کارآفرینی برای دانشجویان ترم ۴ به بعد و یا دانشجویانی که حداقل ۷۰ واحد درسی را گذرانده باشند، قابل ارائه و انتخاب خواهد بود. اما در صورت صلاحدید دانشکده سرویس گیرنده بنا به ماهیت تخصصی گروه آموزشی مربوطه در ترم های بالاتر نیز ارائه درس بلامانع می باشد.

ماده ۱۰. نمرات درس اختیاری - اجباری مبانی کارآفرینی مانند سایر دروس در کارنامه تحصیلی دانشجویان قید خواهد شد، اما در میانگین نمرات نیمسال و کل محاسبه نمی شود.

ماده ۱۱. شرایط حذف اضطراری این درس مانند مابقی دروس خواهد بود.

ماده ۱۲. ظرفیت ثبت نام دانشجویان در هر کلاس مبانی کارآفرینی باتوجه به ماهیت درس حداقل ۱۵ نفر و حداکثر ۳۰ نفر می باشد.

ماده ۱۳. درس مبانی کارآفرینی واحد پیش نیاز ندارد و شایسته است تلاش شود بیشتر از مفاهیم پایه و فنی مربوط به رشته های تخصصی دانشجویان در حوزه کارآفرینی و اشتغال استفاده گردد.

ماده ۱۴. در گروه هایی که در برنامه درسی آنها درسی با سیلابس مشابه درس مبانی کارآفرینی وجود دارد (بیش از ۷۰ درصد هم پوشانی سیلابس)، نیازی به ارائه درس مبانی کارآفرینی وجود ندارد.

ماده ۱۵. گروه کارآفرینی جهت برگزاری کارگاه توانمندسازی مدرسین درس مبانی کارآفرینی در صورت درخواست معاونت محترم آموزشی دانشگاه برنامه ریزی و اقدام مینماید.

فصل سه: سرفصل درس مبانی کارآفرینی

ماده ۱۶. بر اساس بررسی تطبیقی و مقایسه ای سرفصل درس مبانی کارآفرینی در دانشگاه های منتخب داخلی و خارجی و همچنین سرفصل پیشنهادی وزارت عتف (پیوست)، سرفصل درس مبانی کارآفرینی در دانشگاه به شرح جدول شماره ۱ ارائه می گردد.

جدول ۱. معرفی سرفصل و محتوای درس مبانی کارآفرینی

جلسه	سرفصل	محتوا	هدف ارائه
۱	اصول و مفاهیم پایه مدیریت	<ul style="list-style-type: none"> آشنایی با مفهوم علمی مدیریت، فرایند مدیریت، سازمان و انواع آن و مهارت‌های موردنیاز مدیران آشنایی با مفهوم مدیریت دانش آشنایی با مفهوم مدیریت تغییر آشنایی با مفهوم مدیریت ریسک آشنایی با انواع ریسک و شرایط کاهش ریسک شناخت مفهوم زنجیره ارزش آشنایی با مفهوم مهندسی مجدد سازمان‌ها و ... 	<ul style="list-style-type: none"> معرفی محتوای دوره، قوانین کلاس و روش تدریس درک مفهوم مدیریت و مباحث پایه‌ای مدیریت درک مفهوم دانش و انواع آن و مدیریت دانش درک مفهوم تغییر و مباحث مربوط به چابکی سازمانی (رشد سریع و انعطاف‌پذیری) افزایش قابلیت‌ها و مهارت‌های مدیریتی در شرایط رشد سریع آشنایی با انواع ساختارهای سازمانی در عصر دانایی توجه به چرخه عمر سازمان‌ها و درک لزوم تغییر و مهندسی مجدد سازمان‌ها آشنایی با مفهوم ارزش و ارزش‌افزوده آشنایی با مفهوم ریسک، انواع آن و شناخت ریسک‌های احتمالی در کسب‌وکارهای جدید یادگیری روش‌های مقابله، کاهش و انتقال ریسک
۲	آشنایی با کارآفرینی و تاریخچه آن	<ul style="list-style-type: none"> تاریخچه کارآفرینی در ایران و جهان مقدمه‌ای بر کارآفرینی، تعاریف و مفاهیم معرفی دوره و تشکیل گروه‌های کاری در کلاس درس 	<ul style="list-style-type: none"> آشنایی اولیه با مفاهیم کارآفرینی آشنایی با اهمیت کارآفرینی و دلایل نیاز به آن در نظر گرفتن کارآفرینی به عنوان یک حرفه آشنایی با سایر هم‌کلاسی‌ها و مهارت‌هایشان آموزش مهارت‌های اجتماعی و تشکیل تیم‌ها برقراری پل ارتباطی بین کارآفرینی و رشته تحصیلی دانشجویان گروه مربوطه
۳	روانشناسی کارآفرینی	<ul style="list-style-type: none"> بررسی تجربیات موفقیت و شکست کارآفرینان روانشناسی کارآفرینی و انواع مختلف کارآفرینان روانشناسی شخصیتی و رفتاری کارآفرینی کارآفرینی در جامعه 	<ul style="list-style-type: none"> آشنایی با خصوصیات رفتاری و شخصیتی کارآفرینان آشنایی با ریسک‌ها و فرصت‌هایی که از طرق کارآفرینی ایجاد می‌شود. آشنایی با کارآفرینان و نحوه تفکر آنها

<ul style="list-style-type: none"> • تاکید بر نقش خلاقیت در کارآفرینی • آموزش واقع‌نگری و انعطاف‌پذیری • درک تفاوت ایده و فرصت • آشنایی با چگونگی خلق یک ایده مناسب و ارزیابی آن • آشنایی با انواع و مفاهیم فرصت و همچنین فرصت‌های کسب‌وکار آینده 	<ul style="list-style-type: none"> • خلاقیت و نوآوری • ایده و فرصت • شیوه‌های خلاقانه حل مسئله • روش‌های خلاقانه پیدا کردن مشکلات 	<p>خلاقیت و نوآوری</p>	<p>۴</p>
<ul style="list-style-type: none"> • چگونه از منابع محدود به‌درستی استفاده کنیم . • چگونه بر چالش‌ها و مشکلات مربوط به محدودیت منابع غلبه کنیم. • آشنایی با منابع موجود برای استفاده کارآفرینان در ایران • آشنایی با اصول اساسی مذاکره و سخنرانی اثربخش • آشنایی با ارائه مؤثر محصول و خدمات • افزایش مهارت‌های ارتباطی به‌منظور افزایش سرمایه، ایجاد امنیت در مشتری، استخدام پرسنل و ... • آشنایی با شبکه‌های عرضه محصول • گسترش مفاهیم ارزشی همانند اعتماد، کارگروهي و ... 	<ul style="list-style-type: none"> • تیم و کارگروهي • آشنایی با انواع منابع • مذاکرات و ارتباطات • تهیه رزومه 	<p>ارتقای مهارت‌های فردی و گروهي</p>	<p>۵</p>
<ul style="list-style-type: none"> • ارائه یک مدل کسب‌وکار مناسب • شناخت تفاوت‌های مدل‌های کسب‌وکار • شناسایی راه‌های خلاقانه برای انتخاب یک مدل کسب‌وکار مناسب • به‌دست آوردن دیدگاهی جامع در خصوص تأسیس یک شرکت دانش‌بنیان و سرویس‌های قابل‌ارائه برای کارآفرینان • شناخت و تحلیل گزینه‌های شروع یک کسب‌وکار موفق • آشنایی با تبدیل مفهوم کالا به کسب‌وکار؛ کسب‌وکار به مدل کسب‌وکار و مدل کسب‌وکار به طرح تجاری 	<ul style="list-style-type: none"> • آشنایی با انواع کسب‌وکار و مدل‌های آن • آشنایی با کسب‌وکارهای کوچک • آشنایی با مدل‌های گوناگون کارآفرینی • آشنایی با مفهوم خوداشتغالی • آشنایی با پارک‌های علم و فناوری و اهداف و ماهیت آنها 	<p>آشنایی با مدل‌های کسب‌وکار</p>	<p>۶</p>

۷	آشنایی با مدیریت بازار	<ul style="list-style-type: none"> • مقدمه‌ای بر بازاریابی و مفاهیم • استراتژی‌های ورود به بازار و شناخت آمیخته‌های بازاریابی • رقبا، مزیت رقابتی و تحلیل صنعت • مشتری و آشنایی با رفتار مصرف‌کننده • تحقیقات بازار 	<ul style="list-style-type: none"> • آشنایی با مفاهیم بازار و بازاریابی • شناخت انواع آمیخته‌های بازاریابی • آشنایی با مفهوم رقابت و انواع رقبا • درک مفهوم مزیت رقابتی • آشنایی با مفاهیم برند و ارزش برند • پیدا کردن فرصت‌های بازار باتوجه‌به علاقه‌مندی‌های مصرف‌کننده
۸	میان‌ترم	کلیه دروس ارائه شده	ارزشیابی دانشجویان
۹	آشنایی مالی و حسابداری با مدیریت	<ul style="list-style-type: none"> • آشنایی با منابع مالی و روش‌های جذب آن • آشنایی با انواع صورت‌های مالی • پیش‌بینی‌های مالی • آشنایی با مدل‌ها و مفاهیم اولیه سرمایه‌گذاری 	<ul style="list-style-type: none"> • آشنایی با مفاهیم مالی و منابع تأمین مالی • شناسایی انواع صورت‌های مالی و کاربرد آن • آشنایی با مفهوم سرمایه‌گذاری، بازگشت سرمایه و ... • آشنایی با زمان مناسب برای سرمایه‌گذاری و منابع مناسب برای تأمین سرمایه
۱۰	اقتصاد	<ul style="list-style-type: none"> • ارتباط اقتصاد و کارآفرینی • کارآفرینی و اشتغال • اقتصاد در سطح بنگاه‌های کوچک و متوسط 	<ul style="list-style-type: none"> • درک مفهوم کارآفرینی به‌عنوان نیروی محرکه اقتصاد • درک نقش کارآفرینان در ایجاد اشتغال • شناخت دروازه‌های ورود به دنیای کسب‌وکار • گسترش دیدگاه در مورد چگونگی راه‌اندازی یک کسب‌وکار جدید • آشنایی اجمالی با مفهوم اقتصاد خرد و کلان
۱۱	تکنولوژی	<ul style="list-style-type: none"> • انواع تکنولوژی • انتقال تکنولوژی • تجارت الکترونیک و تکنولوژی اطلاعات • چرخه عمر تکنولوژی • آشنایی با مفهوم و فلسفه کنترل کیفیت 	<ul style="list-style-type: none"> • آشنایی با انواع تکنولوژی، مفاهیم کاربردهای آن • درک مفاهیم کلیدی و جدید در گسترش خلاقیت‌ها در زمینه محصول و خدمات • درک مفهوم کیفیت و لزوم وجود کنترل کیفیت • آشنایی با مفهوم انتقال تکنولوژی • آشنایی با تکنولوژی‌های مربوط به هر رشته تحصیلی در صنعت مربوطه برای کارآفرینان
۱۲	قوانین تجاری و حقوقی	<ul style="list-style-type: none"> • حق مالکیت معنوی، امتیازها، ثبت اختراع و ... • قوانین تجارت و حقوقی • قوانین مالیاتی و بیمه • مباحث اخلاق تجاری 	<ul style="list-style-type: none"> • آشنایی با قوانین مالیاتی در ارتباط در ارتباط با راه‌اندازی کسب‌وکار جدید و کارآفرینان • قوانین حقوقی و تجاری مربوط به شروع یک کسب‌وکار و انواع آن • آشنایی با مفهوم حق مالکیت معنوی و امتیازها • آشنایی با قوانین مرتبط با فرایند کارآفرینی

<ul style="list-style-type: none"> • درک لزوم امکان‌سنجی در برنامه‌ریزی طرح تجاری • بررسی امکان اجرایی یک طرح از ابعاد فنی، بازار، اقتصادی و مالی و اجتماعی و ... • آشنایی با مفاهیم و تعاریف اولیه انجام طرح تجاری 	<ul style="list-style-type: none"> • آشنایی با مفهوم امکان‌سنجی و بررسی اقتصادی طرح • آشنایی با چارچوب طرح کسب‌وکار و نحوه تدوین طرح کسب‌وکار 	کلیات طرح امکان‌سنجی تجاری و	۱۳
<ul style="list-style-type: none"> • انتقال تجارب شخصی کارآفرینان به دانشجویان • ملموس نمودن مفهوم کارآفرین و کارآفرینی • دعوت از کارآفرین در حوزه فعالیت هر دانشکده و گروه درخواست‌کننده • تقویت توانایی‌های ارتباطی و مذاکره‌ای دانشجویان • درک فلسفه کارآفرینی با مشاهده ملموس • ارائه بحث کلاسی به روش بارش فکری در خصوص فیلم‌های نمایش‌داده‌شده و تمرین فعالیت‌های گروهی 	<ul style="list-style-type: none"> • دعوت از کارآفرینان موفق در سطح استان و کشور • نمایش فیلم و معرفی کارآفرینان موفق در سطح دنیا 	دعوت از کارآفرینان موفق	۱۴
<ul style="list-style-type: none"> • تقویت قدرت تحلیل روندهای حاکم بر فناوری اطلاعات در کسب‌وکار، کارآفرینی دیجیتال، ضریب نفوذ اینترنت، اینترنت موبایل، شناخت صنعت فناوری اطلاعات و نقش آن در ایجاد کسب‌وکار و ثروت. • ایجاد تجربه زیستی در خصوص کسب‌وکارهای تخصصی مرتبط با رشته دانشجویان • ایجاد شناخت و توانایی عملی و مهارت‌های اولیه راه‌اندازی یک کسب‌وکار 	<ul style="list-style-type: none"> • بازدید علمی از کسب‌وکارهای دانش‌بنیان و شهرک‌های صنعتی و معرفی و آشنایی با شرکت‌های موفق، مأموریت و چشم‌انداز شرکت، فنون بازاریابی، محورهای تحلیل صنعت و بازار، گروه‌بندی بازار، تحلیل رقبای راهبردهای قیمت‌گذاری و راهبرد بازاریابی شرکت. • بازدید و آشنایی با پارک علم و فناوری، انواع شرکتهای دانش‌بنیان، ساختار شرکت‌ها و قوانین راه‌اندازی کسب‌وکار دانش‌بنیان. 	پروژه عملی	۱۵
<ul style="list-style-type: none"> • تقویت ارائه مطلب در دانشجویان • تقویت مهارت‌های سخنرانی و گفتگو • تقویت کار تیمی • آموزش مدیریت زمان • آموزش مدیریت کلاس و جلسه • آشنایی دانشجویان با کسب‌وکارهای روز دنیا و روش‌های مختلف ارائه محصول • تقویت مهارت‌های بازاریابی و آشنایی با آمیخته‌های بازاریابی 	<ul style="list-style-type: none"> • تدوین و ارائه طرح کسب‌وکار • تدوین و ارائه زیست‌بوم نوآوری • ارائه گزارش مطالعه موردی • ارائه طرح امکان‌سنجی کسب‌وکار • برگزاری نمایشگاه محصولات تولید شده توسط دانشجویان • ارائه و آشنایی با استارت‌آپ‌های ایجاد شده توسط دانشجویان • برگزاری فن‌بازار 	پروژه عملی	۱۶
<ul style="list-style-type: none"> • ارزشیابی نهایی دانشجویان 	<ul style="list-style-type: none"> • امتحان پایان ترم • ارائه پروژه طرح تجاری 	ارزشیابی	۱۷

تبصره ۶. محتوای ارائه شده در جلسات عملی (جلسات ۱۲ تا ۱۶) به صورت پیشنهاد می‌باشد و مدرس درس می‌تواند از کارهای عملی ذکر شده در هر جلسه با توجه به اهداف درس و رشته تخصصی دانشجویان یک یا چند مورد را به عنوان پروژه عملی برای دانشجویان تعریف و مورد ارزیابی قرار دهد.

ماده ۱۷. بر اساس بررسی‌های تخصصی در مقالات علمی و همچنین تجارب اساتید مجرب در حوزه کارآفرینی مهم‌ترین روش‌های تدریس درس مبانی کارآفرینی در دانشگاه به شرح جدول شماره ۲ ارائه می‌گردد.

جدول ۲. مهم‌ترین روش‌های تدریس کارآفرینی

روش تدریس	فعالیت‌های مهم	چالش‌ها
سخنرانی کلاسی	سخنرانی در خصوص موضوعاتی از قبیل تحلیل بازار، خلق کسب‌وکار جدید، تولید محصولات جدید، مدیریت پروژه، سرمایه‌گذاری، تدوین استراتژی و ...	سخنرانی نیازمند تلفیق با رویکردهای تجربی برای یادگیری است و تئوری باید با عمل، همراه شود و سخنران باید مسائل واقعی مرتبط با کارآفرینی را طراحی نماید.
طرح کسب‌وکار	تهیه برنامه‌های کسب‌وکار به شکل فردی یا تیمی، رقابت و ارائه جایزه به بهترین طرح کسب‌وکار	طرح‌های کسب‌وکار ارائه شده باید واقع‌بینانه باشد. روش‌هایی برای آزمون طرح کسب‌وکار بازار موردنیاز است. تدریس همچنین باید مبتنی بر به‌کارگیری طرح‌های کسب‌وکار در دنیای واقعی باشد.
مطالعات موردی	ارائه و بحث و گفتگو درباره تجارب یک شرکت / کارآفرین شامل مراحل ایجاد کسب‌وکار؛ سازگاری و شکست.	مطالعات موردی باید بر مسائل بالقوه‌ای که کارآفرینان در دنیای واقعی با آن مواجه خواهند بود تمرکز نماید.
دعوت از کارآفرینان به عنوان سخنران میهمان	دعوت از کارآفرینان موفق برای ارائه تجربه به شکل سخنرانی و بحث و گفتگو در کلاس یا محل شرکت.	دانشگاه باید شیوه‌های جذب کارآفرینان را جهت تدریس برنامه‌ها شناسایی نماید، همچنین از کارآفرینان در فرایند تدریس به‌ویژه در شیوه یادگیری از تجاربشان حمایت نماید.
شروع کسب‌وکار توسط دانشجویان	دانشجویان شروع به راه‌اندازی کسب‌وکار واقعی یا مجازی به شکل فردی یا تیمی می‌نمایند.	برای شروع و ایجاد کسب‌وکار سرمایه و تکنولوژی موردنیاز خواهد بود. همچنین قوانین و مقرراتی جهت ارائه پاداش به شروع‌های موفق تدوین گردد.
بازی‌های کسب‌وکار	شبیه‌سازی کامپیوتری یا دیگر بازی‌های کسب‌وکار جهت ایده‌پردازی و تحریک خلاقیت دانشجویان	پیش‌بینی‌های لازم برای توسعه و یا خرید تکنولوژی موردنیاز باید صورت گیرد. تلاش برای هماهنگی بازی‌ها با روش‌های تدریس باید مدنظر باشد. همچنین اساتید نیازمند آموزش جهت طراحی چارچوب یادگیری از طریق بازی می‌باشند.

حمایت‌های لازم جهت ایجاد شبکه‌های موفق نیاز است، فعالیت‌های لازم برای تحریک شبکه‌ها باید شناسایی شود، شبکه‌ها گسترش یابد تا کارآفرینان باتجربه، سرمایه‌گذاران و مشاوران را در برگیرد.	شبکه‌ها و گروه‌های دانشجویان راجع به موضوعات کارآفرینی بحث و گفتگو می‌کنند، تیم‌های کارآفرینی ایجاد می‌کنند و از این طریق اعتمادبه‌نفس خود را افزایش می‌دهند.	تیم‌ها و شبکه‌های دانشجویان کارآفرین
شرکت‌های مناسب برای کارورزی باکیفیت خوب باید شناسایی شوند و دانشگاه در طی دوره کارورزی باید از دانشجو حمایت نماید.	مأموریت کوتاه‌مدت به شرکت‌های کوچک برای کمک به پروژه‌های تدوین استراتژی از قبیل بازار یا توسعه تکنولوژی	کارورزی در شرکت‌های کوچک
ارزیابی مطالعات امکان‌پذیری و مقایسه آن با موقعیت و محیط واقعی مشکل	بررسی امکان‌پذیری ایده‌های کسب‌وکار با تحلیل محیطی، تحقیقات بازار، تجزیه و تحلیل رقبا و ...	مطالعات امکان‌سنجی
مهارت‌های ارتباطی موردنیاز در موقعیت واقعی و تحت فشار باید تدوین گردد	ارائه تکنیک‌های ارتباطات میان‌فردی	آموزش ارتباطات
ضروری است تا شرکت‌ها و فرصت‌های مناسب مشاوره، شناسایی شود. اگرچه معمولاً اعضاء هیئت‌علمی در این طرح‌ها و پروژه‌ها مشارکت دارند. اما باید روش‌هایی برای مشارکت دانشجویان در این طرح‌ها شناسایی شود.	مشارکت دانشجویان در مشاوره پروژه‌های شرکت‌های جدید و کوچک همراه با حمایت استادان دانشگاه.	مشاوره برای کسب کارهای کوچک

فصل چهارم: معیارها و شاخص‌های ارزیابی درس مبانی کارآفرینی

ماده ۱۸. اگرچه دفتر نظارت و ارزیابی دانشگاه به شیوه استاندارد، متولی ارزیابی درس مبانی کارآفرینی می‌باشد، اما باتوجه به ویژگی‌های خاص این درس و تاکید دانشگاه و گروه‌های آموزشی در ارائه باکیفیت این درس پیشنهاد می‌شود در چند نیمسال ابتدایی بعد از تصویب این شیوه‌نامه، این دفتر طرحی شامل پرسش‌نامه و مصاحبه با دانشجویان در ابتدای ترم، میان‌ترم و پایان ترم طراحی نماید (طرح پیش‌آزمون و پس‌آزمون) تا به این وسیله میزان درک و فهم دانشجویان از مفهوم کارآفرینی، ارتقای توان و دیدگاه آنان و همچنین کمبودها و نقاط ضعف محتوای ارائه شده قبل و بعد از ارائه درس سنجیده شود و در پایان ترم و بعد از ارزشیابی در اختیار اساتید مربوطه قرار گیرد.

تبصره ۷. پیشنهاد می‌گردد دفتر نظارت و ارزیابی دانشگاه باتوجه به اهمیت درس مبانی کارآفرینی در هر ترم نسبت به ارزیابی مدرسین به صورت ویژه اقدام نماید تا از ارائه باکیفیت درس توسط مدرسین اطمینان حاصل گردد.

ماده ۱۹. پیشنهاد می‌گردد ارزشیابی اساتید از دانشجویان در ترم تحصیلی در ۴ بخش (نظری - عملی) به شرح زیر انجام گردد؛

بخش ۱. مشارکت کلاسی و پاسخ به سؤالات برگرفته از محتوای هر جلسه (کوئیز) (۱۵٪)

بخش ۲. امتحان میان‌ترم (۳۵٪)

بخش ۳. ارائه مطالب موردی و پروژه پایانی (طرح تجاری) (۲۰٪)

بخش ۴. امتحان پایان ترم (۳۰٪)

فصل پنج: منابع پیشنهادی جهت ارائه درس مبانی کارآفرینی

ماده ۲۰. باتوجه به اهمیت درس مبانی کارآفرینی و تاکید بر ارائه باکیفیت این درس منابع ذیل جهت تدریس به اساتید محترم پیشنهاد می گردد.

۱. احمدپور داریانی، محمود؛ مقیمی، محمد. (۱۳۹۸). مبانی کارآفرینی. تهران: انتشارات فراندیش.
۲. احمدی، سید علی اکبر؛ درویش، حسن. (۱۳۹۷). مبانی کارآفرینی. تهران: انتشارات پیام نور.
۳. ناصری، محمدرضا. (۱۳۹۲). مقدمه‌ای بر کارآفرینی و پروژه. تهران: نشر آهنگ قلم.
۴. سالازار، ملیتو. (۱۳۷۶). مقدمه‌ای بر کارآفرینی (ترجمه: نطاق، سیامک). یزد: نشر بصیر.
۵. احمدپور داریانی، محمود؛ احمدی، روح‌الله. (۱۳۹۸). طراحی و تدوین طرح کسب و کار. تهران: نشر راه دانش.
۶. محمد کاظمی، رضا. (۱۳۹۸). کتاب جامع طراحی و تدوین طرح کسب و کار. تهران: مؤسسه چاپ و انتشارات دانشگاه تهران.
۷. روح‌الامین گرگابی، محسن. (۱۳۸۴). کتاب کار تدوین طرح کسب و کار. تهران: مؤسسه علمی دانش پژوهان برین.
۸. مک میلان، الکس. (۱۳۸۵). بهترین کارآفرین باشید (ترجمه: مجتبی کفاشیان و مصطفی کاظمی). مشهد: نشر دانشگاه فردوسی مشهد و مرکز کارآفرینی.

فصل شش: مدت اجرا و تصویب شیوه‌نامه

ماده ۲۱. این شیوه‌نامه از تاریخ تصویب به مدت ۱ سال به صورت آزمایشی به مرحله اجرا در می آید. تصویب قطعی آن پس از انقضاء مهلت یک سال و بر اساس سیاست‌های دانشگاه، نقطه نظرات دانشکده‌ها و گروه‌های آموزشی و صاحب نظران و پس از ارزیابی عملکرد گروه‌ها در دوره آزمایشی، صورت خواهد پذیرفت.

ماده ۲۲. تغییر مواد این شیوه‌نامه در طول دوره آزمایشی و قطعی با ارائه پیشنهاد و یا دستور از سوی اعضای زیر قابل بررسی است:

۱. هر یک از اعضای هیئت رئیسه دانشگاه
۲. هر یک از اعضای شورای آموزشی دانشگاه
۳. بیش از نیمی از دانشکده‌ها و گروه‌های آموزشی
۴. گروه آموزشی کارآفرینی
۵. شورای راهبردی دانشگاه کارآفرین
۶. وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

ماده ۲۳. این شیوه‌نامه در ۱ مقدمه، ۶ فصل، ۲۳ ماده، ۷ تبصره و ۱ پیوست در جلسه مورخ ... / ... / ... شورای آموزشی دانشگاه به تصویب رسید و از تاریخ تصویب قابل اجرا است.

آشنایی اجمالی با سرفصل درس مبانی کارآفرینی در ایران و جهان

به منظور تصمیم‌گیری صحیح در خصوص نحوه ارائه درس مبانی کارآفرینی سرفصل درس مبانی کارآفرینی در دانشگاه‌های منتخب خارج از کشور در جدول شماره ۱ به شرح زیر ارائه می‌گردد:

جدول ۱: سرفصل‌های درسی ارائه شده درس مبانی کارآفرینی در دانشگاه‌های منتخب خارج از کشور

ردیف	نام سرفصل	دانشگاه			
		استنفورد	پنسیلوانیا	بریتیش کلمبیا	آتاباسکا
۱	آشنایی با کارآفرینی	*	*		مربلند *
۲	خلاقیت و نوآوری	*	*		*
۳	ایده و فرصت	*	*	*	*
۴	کارگروهی و مذاکره	*	*	*	
۵	مدل‌های کسب‌وکار	*	*		
۶	بررسی تجربیات کارآفرینان (موفقیت و شکست)		*		
۷	روان‌شناسی کارآفرین و انواع مختلف کارآفرین				
۸	آشنایی با مدیریت بازار	*		*	*
۹	آشنایی با مدیریت مالی و حسابداری	*		*	*
۱۰	اقتصاد				*
۱۱	قوانین تجاری و حقوقی	*			
۱۲	واحدهای کوچک				*
۱۳	تکنولوژی				*
۱۴	مدیریت ریسک و تغییر		*		*
۱۵	امکان‌سنجی	*			*
۱۶	دعوت از کارآفرینان	*	*	*	
۱۷	استراتژی	*	*	*	*
۱۸	طرح تجاری		*	*	
۱۹	پروژه عملی	*	*	*	*

به منظور بررسی مقایسه‌ای مناسب، سرفصل درس مبانی کارآفرینی و نحوه ارائه درس در دانشگاه‌های منتخب داخل کشور در جدول شماره ۲ ارائه می‌گردد.

جدول ۲: سرفصل‌های درسی ارائه شده درس مبانی کارآفرینی در دانشگاه‌های منتخب داخل از کشور

ردیف	نام سرفصل	دانشگاه				
		صنعتی امیرکبیر	تهران	تربیت‌مدرس	صنعتی اصفهان	صنعتی شریف
۱	آشنایی با کارآفرینی	*	*	*	*	*
۲	خلاقیت و نوآوری	*	*	*	*	*
۳	کارگروهی و مذاکره	*	*	*	*	*
۴	مدل‌های کسب‌وکار	*	*	*	*	*
۵	بررسی تجربیات کارآفرینان (موفقیت و شکست)	*	*	*	*	*
۶	روان‌شناسی کارآفرین و انواع مختلف کارآفرین	*	*	*	*	*
۷	آشنایی با مدیریت بازار	*	*	*	*	*
۸	آشنایی با مدیریت مالی و حسابداری	*	*	*	*	*
۹	اقتصاد	*	*	*	*	*
۱۰	قوانین تجاری و حقوقی	*	*	*	*	*
۱۱	واحدهای کوچک	*	*	*	*	*
۱۲	تکنولوژی	*	*	*	*	*
۱۳	مدیریت ریسک و تغییر	*	*	*	*	*
۱۴	امکان‌سنجی	*	*	*	*	*
۱۵	دعوت از کارآفرینان	*	*	*	*	*
۱۶	استراتژی	*	*	*	*	*
۱۷	طرح تجاری	*	*	*	*	*
۱۸	پروژه عملی و ایده و فرصت	*	*	*	*	*

نکته ۱. خوشبختانه تعداد دانشگاه‌هایی که درس مبانی کارآفرینی به صورت واحد اختیاری در آنها ارائه می‌گردد روبه‌رشد و بسیار زیاد می‌باشد و از این میان دانشگاه‌های سطح یک از جمله تهران، صنعتی امیرکبیر، صنعتی شریف، تربیت‌مدرس، فردوسی مشهد، صنعتی اصفهان، علامه طباطبایی، شهید چمران اهواز و ... این درس را در اکثر موارد به صورت اختیاری ۳ واحدی ارائه می‌دهند که شامل ۲ واحد نظری و ۱ واحد عملی که شامل تهیه و تکمیل یک طرح تجاری و کسب‌وکار می‌باشد.

نکته ۲. در دانشگاه‌های منتخب مورد بررسی تدریس درس مبانی کارآفرینی به صورت مشترک توسط ۱ تا ۳ استاد متناسب با محتوای درسی و همچنین با دعوت از یک کارآفرین برجسته جهت سخنرانی و ارائه مطلب ارائه می‌گردد.

نکته ۳. نحوه ارزشیابی درس در دانشگاه‌های مورد بررسی به صورت امتحان میان‌ترم، پایان ترم و تهیه طرح تجاری و یا طرح کسب‌وکار در قسمت عملی می‌باشد.

جمع‌بندی و مقایسه سرفصل‌های درس مبانی کارآفرینی در داخل و خارج و وزارت عتف به شرح جدول ۳ ارائه می‌گردد.

جدول ۳: جمع‌بندی سرفصل‌های ارائه شده در دانشگاه‌های داخل، خارج و وزارت عتف

ردیف	دانشگاه‌های داخل	دانشگاه‌های خارج از کشور	وزارت عتف
۱	آشنایی با کارآفرینی	آشنایی با کارآفرینی	اکوسیستم کارآفرینی، شایستگی‌ها و ویژگی‌های کارآفرینان
۲	خلاقیت و نوآوری	خلاقیت و نوآوری	مبانی خلاقیت و نوآوری، خلاقیت و نوآوری در کسب‌وکار
۳	کارگروهی و مذاکره	ایده و فرصت	آشنایی با استارت‌آپ‌ها
۴	مدل‌های کسب‌وکار	کارگروهی و مذاکره	ایده‌پردازی و روش‌های خلق ایده
۵	بررسی تجربیات کارآفرینان (موفقیت و شکست)	مدل‌های کسب‌وکار	تکنیک‌های خلاقیت و حل مسئله خلاقانه
۶	روان‌شناسی کارآفرینی و انواع مختلف کارآفرین	بررسی تجربیات کارآفرینان (موفقیت و شکست)	ارزیابی و تجاری‌سازی ایده
۷	آشنایی با مدیریت بازار	روان‌شناسی کارآفرینی و انواع مختلف کارآفرین	کسب‌وکارهای بدون سرمایه
۸	آشنایی با مدیریت مالی و حسابداری	آشنایی با مدیریت بازار	ارزیابی، امکان‌سنجی و انتخاب ایده کارآفرینی
۹	اقتصاد	آشنایی با مدیریت مالی و حسابداری	راه‌اندازی کسب‌وکار، برنامه‌ریزی تولید و عملیات، مدیریت کیفیت و کنترل هزینه‌ها
۱۰	قوانین تجاری و حقوقی	اقتصاد	طرح کسب‌وکار و بوم مدل کسب‌وکار
۱۱	واحدهای کوچک	قوانین تجاری و حقوقی	قانون تجارت، انواع شرکت‌های تجاری، ثبت و تأسیس شرکت‌ها
۱۲	تکنولوژی	واحدهای کوچک	آشنایی با مبانی بازار و مدیریت بازار
۱۳	مدیریت ریسک و تغییر	تکنولوژی	تدوین سند چشم‌انداز ۳۰ سالگی برای هر دانشجو
۱۴	امکان‌سنجی	مدیریت ریسک و تغییر	معرفی فرصت‌های شغلی خارج از ایران
۱۵	دعوت از کارآفرینان	امکان‌سنجی	دعوت از کارآفرینان برتر استان و کشور

بازدید از مجتمع فناوری و نوآوری، مرکز رشد واحدهای فناور و مجموعه فن‌بازار دانشگاه و ...	دعوت از کارآفرینان	استراتژی	۱۶
	استراتژی	طرح تجاری	۱۷
	طرح تجاری	پروژه عملی و ایده و فرصت	۱۸
	پروژه عملی		۱۹

زاهدان - خیابان دانشگاه
دانشگاه سیستان و بلوچستان
سازمان مرکزی
ساختمان شهید قاسم میرحسینی
تلفن تماس: ۰۵۴۳۱۱۳۲۰۰۰
تلفن فکس: ۰۵۴۳۱۱۳۲۰۹۸